משניות מבוארות

מסֶכת בָּבָא בַּתְּרָא פרק ז - ח

פרק ז בית כור עָפָר. הֵיכָן מָקוֹם שׁוֹזְרִעוּן בָּהּ כּוֹר תְּבוּאָה, וְהוּא שִׁטַּח קָרוּב לְמָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְאַרְבַּע אַמָּה עַל מָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְאַרְבַּע אַמָּה, שִׁמּוֹתָם דְּרִיעַת סָאתַיִם הוּי כַּחֲצִי הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהֵיכָא מֵאָה עַל חֲמִשִּׁים אַלְפִים אַמָּה, וְהִיא חֲמִשָּׁה אַלְפִים אַמָּה, שִׁיּשׁ כָּאן חֲמִשִּׁים רְצוּעוֹת שֶׁל מֵאָה אַמָּה, וְכוּד הוּא שְׁלוֹשִׁים סְאָה דְּהֵינוּ חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר בְּפַעֲמַיִם

פרק ז א הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, הֵיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, נִמְדָּדִין עִמּוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר, אֲפִילּוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, נִמְדָּדִין עִמּוֹ. אֲפִילּוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין עִמּוֹ. **ב** בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ: מַה שֶּׁהוּא כָּל שֶׁהוּא, יְנַכֶּה. הוֹתִירָ כָּל שֶׁהוּא, יַחֲזִיר. אָמַר לוֹ הַן חֵסֶר הַן יָתֵר, אֲפִילּוּ פַּחַת רִבּוֹ אוֹ הוֹתִירָ לְסָאָה, הַגִּיעוּ. יוֹתֵר מִכָּאן, יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן. מָה הוּא מַחֲזִיר לוֹ, מְעוּת. וְאִם רָצָה, מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מְעוּת, לְיַפּוֹת כֹּחוֹ שֶׁל מוֹכֵר, שֶׁאִם שִׁיֵּר בְּשָׂדֶה בֵּית תְּשִׁעָה קַבִּין וּבַגִּנָּה בֵּית חֲצִי קַב, וּכְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא בֵּית רִבּוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִמְּקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לִגְבּוֹת אֶת הַמּוֹתָר: **ג** מִדָּה בַּחֲבֵל אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הַן חֵסֶר הַן יָתֵר, בְּטֵל הַן חֵסֶר הַן יָתֵר מִדָּה בַּחֲבֵל. הַן חֵסֶר הַן יָתֵר מִדָּה בַּחֲבֵל, בְּטֵל מִדָּה בַּחֲבֵל הַן חֵסֶר הַן יָתֵר, דִּבְרֵי בֶן נַנָּס. בְּסִימְנֵי דִמְצַרְיָא, פַּחוּת מִשְּׁתוּת, הַגִּיעוּ. עַד שְׁתוּת, יְנַכֶּה: **ד** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ חֲצִי שָׂדֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מִשָּׁמְנִין בִּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶהוּ. חֲצָיָהּ בְּדָרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מִשָּׁמְנִין בִּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי בְּדָרוֹם וְהוּא מְקַבֵּל עָלָיו מִקּוֹם הַגָּדֵר, חָרִיץ וּבֵן חָרִיץ. וְכַמָּה הוּא חָרִיץ, שִׁשָּׁה טְפָחִים. וּבֵן חָרִיץ, שְׁלֹשָׁה:

פרק ח א יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, וְיֵשׁ נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. וְאֵלּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנִים מִן הָאָב, נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין.

מסֶכת בָּבָא בַּתְּרָא פרק ח - משניות מבוארות

מִדָּה בַּחֲבֵל אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הַן חֵסֶר הַן יָתֵר, בְּטֵל לְשׁוֹן אַחֵרוֹן שֶׁאָמַר הַן חֵסֶר הַן יָתֵר אַל תֹּאמַר מִדָּה בַּחֲבֵל, וְאַפִּילּוּ פַּחַת עַד רֹבּוֹ לְסָאָה אוֹ הוֹתִירָ עַד רֹבּוֹ לְסָאָה הַגִּיעוּ, וְכֵן אָמַר לוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הַן חֵסֶר הַן יָתֵר מִדָּה בַּחֲבֵל. בְּטֵל מַה שֶּׁאָמַר מִדָּה בַּחֲבֵל, בְּטֵל מַה שֶּׁאָמַר הַן יָתֵר מִדָּה בַּחֲבֵל. וְאִם פַּחַת מִדָּה בַּחֲבֵל, יַחֲזִיר לוֹ מִדָּה בַּחֲבֵל. וְאִם הוֹתִירָ מִדָּה בַּחֲבֵל, יַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. וְאִם הוֹתִירָ לְסָאָה אוֹ הוֹתִירָ לְסָאָה הַגִּיעוּ, מַחֲזִיר לוֹ מְעוּת. וְאִם רָצָה, מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בֵּית כּוֹר קַרְקַע, אֲפִילּוּ מְלֵאָה קְלָעִים וּנְקָעִים הַגִּיעוּ. **ב** וְאִם אָמַר לוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מְשַׁמְּעָן כְּמוֹת שֶׁהִיא. אֲפִילּוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִין יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין עִמּוֹ. הָא דְּאַמְרִינָן בְּמַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא בְּפֶרֶק הַזָּהָב מִשְׁנָה: מִדָּשׁוֹת הָוֵי אוּנְאָה, וּמִשְׁתוּת וּמְעֻלָּה בְּטֵל הַמִּקָּח. וְאַמְרִינָן נְמִי בְּפֶרֶק הַסְּפִינָה (דף ע"א) דְּכָל דָּבָר שֶׁבַּמִּדָּה שֶׁבַּמִּשְׁקָל אֲפִילּוּ פַּחוּת מִכְּדֵי אוּנְאָה הָוֵי וְאִם פַּחוּת מִשְּׁתוּת חוּזֵר. הָנֵי מִלֵּי בְּמִטְּלְטְלִין, אֲבָל בְּקַרְקַע הַמִּקָּח קַיָּם, וְאִם חִסֵּר צָרִיךְ לְהַשְׁלִים לוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ וְאִם יָתֵר מַחֲזִיר הַמּוֹתָר, וּמַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין אוּנְאָה לְקַרְקָעוֹת הֵינוּ בְּמוֹחֵר לְכָל בֵּית כּוֹר, דְּקַרְקַע יֵשׁ שֶׁמּוֹכֵן לְשֵׁלֹם בְּעִבּוּר הַרְבֵּה. וְיֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לוֹ דֶּרֶךְ מַעֲנֶה. אֲבָל מִטְּלְטְלִין כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹל לִקַּח אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמָקוֹם. שֵׁם לָהֶם מְחִיר. **ג)** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִדָּה בַּחֲבֵל, כְּלוֹמַר בְּמִדָּה מְצֻמְצֶמֶת שֶׁיְּמַדֵּד לוֹ בַּחֶבֶל, אִם פַּחַת כָּל שֶׁהוּא, יְנַכֶּה לוֹ הַלּוֹקֵחַ מִן הַדָּמִים, וְאִם הוֹתִירָ כָּל שֶׁהוּא, יַחֲזִיר לוֹ הַלּוֹקֵחַ הַמּוֹתָר, הַקַּרְקַע שֶׁהוֹתִירָ, אִם דְּמֵי הַמּוֹכֵר לְלוֹקֵחַ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הַן חֵסֶר הַן יָתֵר, אֲפִילּוּ פַּחַת רִבּוֹ אוֹ הוֹתִירָ לְסָאָה הַגִּיעוּ, אֵינוֹ מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. אֲבָל בְּקַרְקַע הַמִּקָּח קַיָּם, וְאִם חִסֵּר צָרִיךְ לְהַשְׁלִים לוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ וְאִם יָתֵר מַחֲזִיר הַמּוֹתָר, וּמַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין אוּנְאָה לְקַרְקָעוֹת הֵינוּ בְּמוֹחֵר לְכָל בֵּית כּוֹר, דְּקַרְקַע יֵשׁ שֶׁמּוֹכֵן לְשֵׁלֹם בְּעִבּוּר הַרְבֵּה. וְיֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לוֹ דֶּרֶךְ מַעֲנֶה. אֲבָל מִטְּלְטְלִין כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹל לִקַּח אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמָקוֹם. שֵׁם לָהֶם מְחִיר. **ב)** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִדָּה בַּחֲבֵל, כְּלוֹמַר בְּמִדָּה מְצֻמְצֶמֶת שֶׁיְּמַדֵּד לוֹ בַּחֶבֶל, אִם פַּחַת כָּל שֶׁהוּא, יְנַכֶּה לוֹ הַלּוֹקֵחַ מִן הַדָּמִים, וְאִם הוֹתִירָ כָּל שֶׁהוּא, יַחֲזִיר לוֹ הַלּוֹקֵחַ הַמּוֹתָר, הַקַּרְקַע שֶׁהוֹתִירָ, אִם דְּמֵי הַמּוֹכֵר לְלוֹקֵחַ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הַן חֵסֶר הַן יָתֵר, אֲפִילּוּ פַּחַת רִבּוֹ אוֹ הוֹתִירָ לְסָאָה הַגִּיעוּ, אֵינוֹ מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בֵּית כּוֹר שֶׁל שְׁלֹשִׁים רִבְּעֵי קַב לְסָאָה, הֵיוּ לָבֵית כּוֹר שֶׁל שְׁלֹשִׁים רִבְּעֵי קַב לְסָאָה שֶׁבְּעָה קַב וּמֶחֱצָה, הַגִּיעוּ הַמִּקָּח קַיָּם. אֲבָל אִם הוֹתִירוּ יוֹתֵר מִרִבּוֹע הַקַּב לְבֵית כּוֹר, וּלְפִי מַה שֶּׁהוֹתִירוּ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ. וְאִם הוּא מַחֲזִיר לוֹ הַלּוֹקֵחַ, מְעוּת. וְאִם רָצָה הַמּוֹכֵר מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. וְלָמָּה אָמְרוּ שֶׁהוּא מַחֲזִיר לוֹ מְעוּת. כְּדֵי לְיַפּוֹת כֹּחוֹ שֶׁל מוֹכֵר. שֶׁאִם יְשַׁיֵּר בְּשָׂדֶה בֵּית תְּשִׁעָה קַבִּין, וּבַגִּנָּה בֵּית חֲצִי קַב, וּכְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא בְּמִשְׁנָה ו' פֶּרֶק א', בַּגִּנָּה בֵּית רִבּוֹ הַקַּב מַחֲזִיר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע, אִם שֶׁיּוֹתֵר מִבֵּית כּוֹר. כִּי זֶה נִקְרָא מָקוֹם חָשׁוּב. וְלֹא אֶת הָרִבּוּעַ בְּלֹבֶד הוּא מַחֲזִיר, אֶלָּא אֶת כָּל הַמּוֹתָר. בְּגַמְרָא מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר דְּלֹא אֶת הַמּוֹתָר בְּלֹבֶד הוּא מַחֲזִיר אֶלָּא מַחֲזִיר אֶת כָּל הָרְבָעִים. דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע חָשׁוּב בְּיָדוֹ הַכֹּל לֹא מְחִיל מִמֶּנּוּ, וּבְפִסְחֵי יוֹתֵר מִרִבּוּע כְּתַב הָרַשְׁבָּ"ם, שֶׁעֲנָקָה לוֹ מִן הַדָּמִים. שֶׁאִין חַיָּב לִתֵּן לוֹ לוֹ מִשְׁעָה אַחֵר, וְקָבַע בְּמִנּוּסֵי יוֹסֵף דְּאִם פַּחַת עַד שֶׁאֵין שָׁם בֵּית כּוֹר עָלָיו בְּטֵל הַמִּקָּח. מִשְׁנָה זֹאת מְדֻבֶּרֶת מִעִנְיָן תִּפֹּס לְשׁוֹן רִאשׁוֹן אוֹ תִּפֹּס לְשׁוֹן אַחֵרוֹן בְּאוֹמֵר שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת סְתוֹרוֹת זֹאת אֶת זוֹ. **ג)** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ

מֵאָה אַמָּה בְּמֵאָה דִּינָרִין. וְשִׁלְשִׁים אַמָּה מֵהֶן שְׁוֵין חֲמִשִּׁים, וְשִׁבְעִים הַנִּשְׁאָרִים אֲמָה. חֲצִי שְׁוֵין חֲמִשִּׁים, טוֹל הַמּוֹכֵר שְׁלֹשִׁים אַמָּה, וְהַלּוֹקֵחַ מִקַּבֵּל שִׁבְעִים אַמָּה. חֲצִי שָׂדֶה פְּרוּשׁ דְּמֵי חֲצִי שָׂדֶה. וְאִם אָמַר לוֹ **חֲצִיָּה בְּדָרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מִשָּׁמְנִין בֵּינֵיהֶן.** דְּהֵיוּ לָבֵית כּוֹר בְּדָרוֹם בְּרִוַּח בֵּין טוֹב וּבֵין רַע. אֲבָל מִשָּׁמְנִין בֵּינֵיהֶן. דְּהֵיוּ שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לוֹ חֵלֶק בְּדָרוֹם בְּשׁוּם דָּבָר. וְנוֹטֵל חֲצִי מִן הַגְּרוּעַ צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ חֵלֶק יוֹתֵר כֶּסֶף. **וְנוֹטֵל חֲצִי** גָּדוֹל שֶׁיֵּהֶא שָׁוֶה כְּמוֹ חֵלֶק הַמְּבֻחָר. **וְהוּא מְקַבֵּל עָלָיו בְּחֶלֶק** שֶׁלּוֹ **מִקּוֹם הַגָּדֵר,** וְאַחֲרֵי הַגָּדֵר מִבְּחִינַת עֹשֶׂה **חָרִיץ.** רָחְב (וְאֵינוֹ עָמֹק), **וּבֵן חָרִיץ** קָצָר וְעָמֹק. **וּבֵן** חָרִיץ שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ לַגָּדֵר, וְחָרִיץ סָמוּךְ לַבֵּן, **חָרִיץ** וְחָרוּן שֶׁבֵּין בֵּן חָרִיץ וְחָרִיץ אֵינוֹ חָרוּן. **וְכַמָּה הוּא חָרִיץ, שִׁשָּׁה:** בְּדִבְקָצָר אֵינָהּ יְכוֹלָה לְכַנֵּס וְעוֹשִׂים רָחָב לְפָנָיהָ שֶׁלֹּא יָהֵא לָהּ מָקוֹם, וְדַיָּהּ שֶׁלֹּא תוּכַל לְקַפֵּץ מִשֶּׁפַת הַבֵּן חָרִיץ לְשָׂדֶה **וְכַמָּה הוּא חָרִיץ שִׁלְשָׁה:**

וּבֵן חָרִיץ רָחְבוֹ **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים בְּאֹרֶךְ כָּל הַשָּׂדֶה.

פרק ח מדיני ירושת יראשות. **א)** **יֵשׁ שֶׁהֵן נוֹחֲלִין** שְׁפוּחוֹת **וּמַנְחִילִין,** אם הם מתו תחילה מַנְחִילִין לאותם קרובים שמתו. דְּהֵיוּנוּ שֶׁנִּינִים שֶׁיְּרוּ לְעִנְיָן יְרֻשָּׁה לִירֵשׁ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי דְּכַמְּרֻשָּׁא לְהֵנוּ, וְיֵשׁ שֶׁהֵן **נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין.** וְיֵשׁ **לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין.** **וְאֵלּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, הָאָב** יוֹרֵשׁ **אֶת הַבָּנִים,** אם לא השאירו הַבָּנִים זֶרַע, דְּכְתִיב (במדבר כז, ח) "אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִבְתּוֹ" בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶת אִתָּה מֵעֲבִיר נַחֲלָה מִן הָאָב, אִינוֹ אִתָּה מֵעֲבִיר נַחֲלָה מִן הָאָב בְּמָקוֹם אַחֵר. **וְהַבָּנִים** יוֹרְשִׁין **אֶת הָאָב,** דְּכְתִיב (שם) "אִישׁ כִּי יָמוּת וְאֵין לוֹ בֵּן, הֲבֵן קוֹדֵם. **וְהָאַחִים מִן הָאָב** בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בָּנִים, אֵין לוֹ". דְּכִשֶׁיֵּשׁ בֵּן, הֲבֵן קוֹדֵם. **וְהָאָב** מִן הָאָב בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בָּנִים, וְהָאָב גַּם כֵּן אֲינָנוּ, כְּגוֹן רוּאוּבֵן וּיוֹסֵף שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּנֵי יַעֲקֹב וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם

הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי אַחֵיוֹתָיו, נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בְּעָלָהּ וְאֶת הָאִם, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. וְהָאַחִים מִן הָאֵם, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין: **ב** סֵדֶר נְחֻלּוֹת כָּךְ הוּא, (במדבר כז) אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ, וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִבְתּוֹ; אֵין לוֹ בַּת, הַבַּת קוֹדֶמֶת לְאָחִיו. יוֹצְאֵי יְרֵכָהּ שֶׁל בַּת, קוֹדְמִין לְאָחִיו. אֶחָיו קוֹדְמִין לְאַחֲיֵי הָאָב. יוֹצְאֵי יְרֵכָן שֶׁל אֶחָיו, קוֹדְמִין לְאַחֲיֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַקּוֹדֵם בַּבַּיְּתָא, יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ קוֹדְמִין. וְהָאָב קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ: **ג** בְּנוֹת צְלָפְחָד נְטָלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בְּנַחֲלָה. חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְחֵלֶק עִם אֶחָיו בְּנִכְסֵי חֶפֶר. וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים: **ד** אֵחַד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת בַּבַּיְּתָא, אֶלָּא שֶׁהַבֵּן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאָב וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאֵם, וְהַבָּנוֹת נְזוּנוֹת מִנִּכְסֵי הָאָב וְאֵינוֹן נְזוּנוֹת מִנִּכְסֵי הָאֵם: **ה** הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי בְּכוֹר לֹא יִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם, אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירַשׁ עִם אֶחָיו, לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁהִתְנָה עַל מָה שֶׁקָּבוּת בְּתוּרָה. הַמְחַלֵּק נְכָסָיו לְבָנָיו עַל פִּיו, רִבָּה לְאַחֵד וְהִשְׁוָה לְשָׁנִים, וְכֵן הַכּוֹתֵב לְבָנָיו בְּרוּקָה אוֹמֵר, אִם אוֹמֵר כָּלוּם. אֲפִילּוּ שֶׁנְּתָנוֹ לוֹ בְּרוּקָה אוֹמֵר, אִם שֶׁהוּא רָאוּי לְיָרְשׁוֹ, דְּבָרָיו קַיָּמִין. וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לְיָרְשׁוֹ, אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִין. הַכּוֹתֵב אֶת נְכָסָיו לְאַחֲרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם אֵינוֹ רָאוּי לְיָרְשׁוֹ, דְּבָרָיו קַיָּמִין.

אוֹמֵר, אִם אֵינוֹ רָאוּי לְיָרְשׁוֹ, אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִין. הַכּוֹתֵב אֶת נְכָסָיו לְאַחֲרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם אֵינוֹ רָאוּי לְיָרְשׁוֹ, דְּבָרָיו קַיָּמִין. וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לְיָרְשׁוֹ אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִין, וְאַפִּילּוּ עַל אַחַת בְּמָקוֹם בַּת, אוֹ עַל בַּת בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ אֶת אִתָּה כְּלוּם. שֶׁאֵין הַבַּת רָאוּיָה לִירֹשׁ בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ אֶת אִתָּה, אֵין הַבַּת רָאוּיָה לִירֹשׁ בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ אֶת אִתָּה בַּת, וְכֵן מוֹדֶה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה, שֶׁאִם הִשְׁוָה שֶׁהוּא אֵינוֹ אוֹמֵר כְּלוּם, דְּכְתִיב (שם) "לֹא יוּכַל לְבָרֵר", וְכֵן אָמַר אֲפִילּוּ בַּת בְּלֹא כְּלוּם מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי עַד אֲחִיו בְּלֹא כְּלוּם. **הַכּוֹתֵב אֶת בָּנָיו לְאַחֲרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו בְּלֹא כְּלוּם מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי** שֶׁאֵינוֹ בָּנָיו יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ, **אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ** דְּהֵיוּנוּ לְחַכְמִים נוֹחַת רוּחַ מִמַּעֲשֵׂיוּ שֶׁאֲפִילּוּ אֵין הַבָּנִים נוֹהֲגִין כְּשׁוּרָה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם לֹא הָיוּ בָּנָיו נוֹהֲגִין כְּשׁוּרָה, זְכוּר לְטוֹב:**

רָאוּי לֹא אָמַר כְּלוּם, דְּהֵנִי מִתָּנָה לֹא מִתָּנָה בְּתוּרָה. **כָּתַב לְבָנָיו** מִתָּנָה **בֵּין בְּתִחִילָּה,** דְּהֵיוּנוּ שֶׁכָּתַב שָׂדֶה פְּלוֹנִית תִּנָּתֵן לְבָנֵי פְּלוֹנִי וְיִרְשׁוּהָ. **בֵּין בְּאַמְצַע,** שֶׁלֹּא הָבַת רָאוּיָה לִירֹשׁ בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ. **בֵּין בְּסוֹף,** פְּלוֹנִי יִירַשׁ שֶׁכָּתַב שָׂדֶה פְּלוֹנִית תִּנָּתֵן לוֹ. כֵּיוָן שֶׁכָּתַב **מִשּׁוּם מִתָּנָה דְּבָרָיו קַיָּמִין, הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי** שֶׁאֵינוֹ בְּנִי **יִרְשֵׁנִי** אֲפִילּוּ **בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ רַב** יוֹרֵשׁ, וְאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שֶׁנְּתָנוֹ לוֹ הוּא אַחִיו, **רַב אָמַר אִם מִתִּינוּ שֶׁיּשׁ בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ, לֹא אָמַר כְּלוּם.** מִפְּנֵי **שֶׁהִתְנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בְּתוֹרָה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר, אִם אוֹמֵר עַל מִי שֶׁהוּא רָאוּי לִירֹשׁ,** דְּהֵיוּנוּ עַל בֵּן בְּהָבִנִים שֶׁהוּא יִרְשֶׁנּוּ, **דְּבָרָיו קַיָּמִין.** דְּדָרֵשׁ מֵאִי דְּכְתִיב (דברים כא, טז) "וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת בָּנָיו" הַתּוֹרָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְאָב לְהַנְחִיל לְבָנִים לְמִי שֶׁיִּרְצֶה. **וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לִירֹשׁוּ אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִין,** וְאַפִּילּוּ עַל אַחַת בְּמָקוֹם בַּת, אוֹ עַל בַּת בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ אֶת אִתָּה כְּלוּם. שֶׁאֵין הַבַּת רָאוּיָה לִירֹשׁ בְּמָקוֹם שֵׁיּשׁ בּוֹ אֶת אִתָּה בַּת, וְכֵן אָמַר אֲפִילּוּ בַּת בְּלֹא כְּלוּם מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי אַחִיו בְּלֹא כְּלוּם, כְּתִיב (שם) "לֹא יוּכַל לְבָרֵר", וְכֵן אָמַר אֲפִילּוּ בַּת בְּלֹא כְּלוּם מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי אַחִיו בְּלֹא כְּלוּם. **עָשׂוּי** שֶׁאֵין בָּנָיו יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ, **אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים הֵימֶנּוּ** דְּהֵיוּנוּ לְחַכְמִים נוֹחַת רוּחַ מִמַּעֲשֵׂיוּ שֶׁאֲפִילּוּ אֵין הַבָּנִים נוֹהֲגִין כְּשׁוּרָה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם לֹא הָיוּ בָּנָיו נוֹהֲגִין כְּשׁוּרָה, זְכוּר לְטוֹב** (שְׁמוּאֵל צוּף לְרַב יְהוּדָה בְּלֹא אֶתְּנָיָה אֶלָּא לְבָרֵר שֶׁלֹּא יְהֵא לוֹ חֵלֶק בְּהַבְעָבַרְת יְרֻשָּׁה אֲפִילּוּ מִבְּרָא בִּישָׁא לְבָרֵא טָבָא כְּתָנֵא קַמָּא).

מְאַת אַחַת, דְּכְתִיב (שם יא) "מִמְּשַׁפְּחוֹתוֹ וְיָרַשׁ אוֹתָהּ", וּמִשְׁפָּחַת בֵּית אָב קְרוּיָה מִשְׁפָּחָה, דְּכְתִיב (במדבר א, ב) "לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם", דְּמִשְׁפָּחַת אָב קְרוּי מִשְׁפָּחָה וְלֹא מִשְׁפָּחַת אֵם, כָּל אֵלּוּ **נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין.** וְעַתָּה בָּא לְפָרֵשׁ נוֹחֲלִים וְלֹא מַנְחִילִין **הָאִישׁ** יוֹרֵשׁ **אֶת אִמּוֹ,** דְּכְתִיב (שם לז, ח) "וְכָל בַּת הָאִישׁ נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" הַאִיךְ אִשָּׁה יְכוֹלָה לִירֹשׁ מִשְּׁנֵי מַטּוֹת אֶלָּא בְּגִין שֶׁהָיָה מִשְׁכָּבָהּ אֶחָד וְאִמָּהּ מְשַׁכֶּבֶת אַחַר וְהִיא יְרֻשָּׁה אוֹתָן, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהֵבֵן יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ. וּמִדִּכְתִיב מַטּוֹת וְלֹא כְּתִיב שְׁנֵי מַטּוֹת, מִשְׁמַע מִמָּה הָאִם לְמִיפָּה הָאָב מִנָּה הָאָב הַבֵּן יוֹרֵשׁ קֹדֶם לְאָב אַף מִפָּה הָאִם הַבֵּן יוֹרֵשׁ קֹדֶם לְבַת. אֲבָל אֵין הַבֵּן מְנַחֵל יוֹרֵשׁ קֹדֶם לְבַת. אֲבָל אֵין הַבֵּן מְנַחֵל אֶת אִמּוֹ, שֶׁקּוֹרֹבוֹ הָאָב יוֹרְשִׁין אוֹתוֹ, דְּמִשְׁפַּחַת הָאָב אֵינָהּ קְרוּיָה מִשְׁפָּחָה. **וְהָאִישׁ** יוֹרֵשׁ **אֶת אִשְׁתּוֹ,** דְּכְתִיב (שם כז, יא) "וְנָתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשָׁאֵרוֹ" בְּגִין (יְקָבֵיעַ רש"י, ר"ב) "שֶׁאֵר אֲבִיךָ הוּא" הֲרֵי שֶׁשָּׁאֵר הָיָה אִשְׁתּוֹ וְאַחַר כָּךְ כְּתִיב שָׁם "יִרְשָׁהּ אֹתָהּ", דְּהֵיוּנוּ שֶׁהוּא אוֹתָהּ אֲבָל הִיא אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ, וְזוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין דְּזוֹרְשִׁין כְּאלוּ כָּתַב נְתַתֶּם נַחֲלַת שָׁאֵרוֹ לוֹ. **וּבְנֵי אַחִיוֹתָיו,** שֶׁאִם אֵינוֹ אָח מִמַּה וְגַם אִמּוֹ הֲרֵי הַבֵּן יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ מִכֹּחַ אִמּוֹ, אֲבָל אֵינוֹ לְאַחֵי הָאֵם אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ דְּמִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן. הֲרֵי כָּל אֵלּוּ **נוֹחֲלִין** וְלֹא **מַנְחִילִין** וְכֵן לְהֶפֵךְ **הָאִשָּׁה אֶת בְּעָלָהּ, וְהָאִישׁ אֶת אִמּוֹ** לְבָנָה, **מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין, וְהָאַחִים מִן הָאֵם** שֶׁאֵינָם אָחִין מִן הָאָב דְּהָיוּנוּ אֶלָּא שֶׁנּוֹלְדוּ לְבָדָם מִן הָאֵם אֲבָל אֵינוֹ לְאַחֵר וּנוֹלְדוּ לְבָדָם, אֵלּוּ הָאַחִין לֹא **נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין,** אִין הָאַחַד יוֹרֵשׁ וְלֹא הָאֵם אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ. **ב) סֵדֶר נְחֻלּוֹת כָּךְ הוּא,** כְּתִיב (במדבר כז, ח) **אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִבְתּוֹ:** הֲרֵי בֵּן קֹדֶם לַבַּת. וְכָל **יוֹצְאֵי יְר